

Úvodní hodnocení doktorandky Lucie Sedláčkové

Lucie Sedláčková byla studentkou výjimečných kvalit a jako doktorandka pracuje samostatně a umí důkladně prozkoumat danou problematiku. Se svou disertační prací na téma *Globalizace v současném nizozemském románu* začala v roce 2005. Od té doby se v rámci přípravy téměř každým rokem účastnila odborných kongresů a setkání doktorandů (od Bratislavy v roce 2006 až po Bělehrad v roce 2011), aby pohovořila o aspektech svého výzkumu.

Lucie sama navrhla výzkumné otázky své disertační práce a tématem práce navázala na myšlenku, že v nizozemské literatuře je nedostatek angažovanosti („straatrumoer“, neboli „pouličního ruchu“). To by mohlo vést k „literární karanténě“, jejímž častým následkem je exkomunikace z literárních kruhů. Při podrobnějším plánování otázek její disertace jsme spolu v lednu 2007 výběr tématu znovu probraly a zúžily. Především jsme se zabývaly otázkou, zda bude Lucie analyzovat fenomén globalizace v nizozemském románu z let 1989 až 2010, nebo zda bude zkoumat míru globalizace v nizozemské literatuře od 1989 do 2010 jako celku. Ve druhém případě by však musela sestavit korpus jiným způsobem.

Uvádím zde záměrně tento rozhovor, abych ukázala, že Lucie měla jasnou představu o tom, co chce zkoumat, neboť dala jednoznačně najevo, že by se ráda věnovala analýze „globalizace“. Analýzou románů z let 1989 až 2010 chtěla ukázat rozmanitost, s jakou „straatrumoer“ vstoupil do literatury. Svůj výzkum přesvědčivě porovnála se známými studii Tona Anbeeka, Barta Vervaecka aj., kteří k prokazování různých jevů rovněž použili korpus, sestavený podle určitých kritérií.

Tento rozhovor s Lucií názorně ukazuje její samostatnou, tvůrčí vědeckou práci. Také ve výběru literárních děl k analýze měla jasno. Úkolem školitele bylo v tomto případě především číst a, bylo-li třeba, být partnerem k debatě, ale doktorandka se dobře orientovala ve svém výzkumném terénu a měla při výběru materiálu mimořádně šťastnou ruku.

Tato práce je pozoruhodná tím, že se v ní na literaturu aplikuje fenomén „globalizace“, což dosud téměř nikdo neudělal. Lucie analyzuje aspekty globalizace jako kosmopolitismus, konzumerismus a sociální polarizaci v širokém poli literárních děl, které tímto způsobem ještě nikdo předtím nedal do vzájemných souvislostí. Prvním důležitým výsledkem práce je poznatek, že výzkumné nástroje, které Lucie sama navrhla, lze použít při analýze románů a že

její pojmový aparát nejspíš najde uplatnění i v jiném výzkumu z oblasti „kulturních studií“, který bude řešit otázku vztahu textů a kulturních hodnot.

Jedná se o první obsáhlý výzkum globalizace v nizozemském románu, jehož téma doktorandka přesvědčivě teoreticky zmapovala, sama navrhla výzkumné nástroje pro tento typ „kulturních studií“ a ukázala tak, že dokáže samostatně, vynalézavě a důkladně analyzovat.

Stejně přesvědčivě plní Lucie Sedláčková také energickou roli na oddělení nederlandistiky. Jednak se stará o akreditaci bakalářských a magisterských studijních programů, jednak se významnou měrou podílela na sestavování nového programu, jehož cílem je zaujmout studenta, ale udržet přitom vysokou vědeckou úroveň.

S tím souvisí i její pedagogické kvality – studenti si pochvalují její poutavé přednášky o tématech, která pro ně mají klíčový význam.

Čtenáře této disertační práce ani na okamžik nenapadne, že na ní nepracoval vědec „odkojený“ nizozemskou kulturou a literaturou. Romány, které Lucie pro svůj výzkum zvolila, vyžadují důkladnou znalost nizozemského literárního života. Ona se však s jistotou znalkyně svého oboru, která se může měřit s intramurálními nederlandisty, dokázala zorientovat v současné i historické nizozemské kultuře. Mít tak talentovanou doktorandku je pro školitele obrovská radost. Proto důrazně doporučuji její práci k obhajobě.

Doc. Ellen J. Krol, Ph.D.

Beoordeling van de dissertatie van Mgr. Lucie Sedláčková, getiteld *Globalisering in de hedendaagse Nederlandse roman*.

Promotor, Doc. E.J. Krol, Ph.D.
Praag, 18 juli 2011

In deze dissertatie stelt Mgr. Lucie Sedláčková zich ten doel representaties van de globalisering bij Nederlandstalige prozaschrijvers rond de millenniumwisseling in kaart te brengen. Achtergrond van haar vraagstelling is de actuele kwestie van de waarde van het literair engagement, die in de Neerlandistische vakliteratuur een rol speelt, en zelfs een centraal discussiepunt is in discussies over het karakter van de Nederlandse letterkunde. Volgens de traditie zou een zekere vorm van 'litteraire quarantaine' gelden voor het zogenaamde 'straatrumoer' in de Nederlandse roman, die kan leiden tot excommunicatie uit de literaire gelederen. Maar heeft deze 'literair-correcte reserve' tegenover straatrumoer in de roman invloed uitgeoefend op de literaire productie van romans rond de eeuwwisseling? In een zorgvuldig afgebakend onderzoek van een dertiental Nederlandse en Vlaamse romans uit de periode 1989 tot 2007 heeft de promovenda gedemonstreerd op welke wijze en bij welke auteurs de wereld van de globalisering te vinden is in de Nederlandse romans.

De definitie van termen uit de titel, te weten 'hedendaags', 'Nederlands' en 'roman' is weloverwogen en methodisch gezien heeft Sedláčková zich goed rekenschap gegeven van de vragen die zij wel en niet gesteld heeft. Zij maakt geen aanspraak op volledigheid en geeft aan dat uit dit onderzoek geen 'harde cijfers en statistieken' naar voren komen, zoals het geval zou zijn wanneer zij vragen gesteld zou hebben naar *de mate* van voorkomen van globalisering in de hedendaagse letterkunde. Zij vergelijkt haar onderzoek treffend juist met bekende studies van bijvoorbeeld Anbeek *De naturalistische roman in Nederland*, en *Na de oorlog: Nederlandse roman 1945-1960*, en van Vervaecks *Het postmodernisme in de*

Nederlandse en Vlaamse roman, die ook verschijnselen demonstreren in een corpus, gekozen volgens bepaalde criteria.

De vraagstelling van deze dissertatie trekt de aandacht door de nog nauwelijks gebruikte toepassing van het verschijnsel 'globalisering' op de letterkunde. Die vernieuwing is met name zichtbaar in het eerste theoretische deel van het proefschrift, waar zij een indrukwekkende hoeveelheid sociologische vakliteratuur op het gebied van globalisering in kaart brengt en het begrippenapparaat daarvan voor het eerst methodisch toepasbaar maakt op de literatuursociologie. Een eerste belangrijk resultaat van dit onderzoek is dat de promovenda heeft kunnen vaststellen dat haar eigen ontworpen instrumentarium relevant bleek voor de analyse van romans en het is te verwachten dat dit begrippenapparaat ook buiten deze dissertatie relevantie voor huidig literatuursociologisch onderzoek zal hebben.

Zo onderscheidt zij drie aspecten aan de globalisering die zij operationaliseerbaar maakt in het letterkundig onderzoek. In eerste instantie gaat het om het concept van een globale cultuur, het verdwijnen van de verschillen tussen de culturen onderling, die leidt tot beschrijving in onderdelen van het verschijnsel kosmopolitisme. Vervolgens onderscheidt zij de beïnvloeding van wereldeconomie van het leven van de gewone mens in het verschijnsel consumentisme en ontwerpt ook op dit onderdeel een onderzoeksmodel voor het letterkundig onderzoek. Ten derde neemt zij de zogenaamde sociale polarisatie onder de loep, het uiteenvallen van de wereldbevolking in twee groepen van ongelijke grootte, en de daarmee samenhangende migratie. Voor elk van deze drie onderzochte vormen van globalisatie heeft zij op basis van de sociologische theorie zelf een methodisch relevant onderzoeksmodel ontworpen.

In het daaropvolgende analytische deel heeft zij met behulp van dit eigen ontworpen literair-sociologisch onderzoeksmodel, aangevuld met een klassiek literair-theoretisch instrumentarium op overtuigende wijze verbanden gelegd tussen de geschetste theorie over globalisatie en de representaties die van hetzelfde fenomeen in de geanalyseerde romans te vinden zijn. Hierbij maakt ze een zinvol onderscheid tussen verschillende typen representatie van de globalisering, onderzoekt ze mogelijke verbanden tussen de theoretische vakliteratuur en de representatie in besproken fictie en bepaalt ze de houding die in de romans ingenomen wordt ten opzichte van het verschijnsel globalisering.

In de bespreking van de dertien romans levert het deelaspect dat zij analyseert niet slechts een beperkt zicht op de thematiek van de romans op, maar integendeel dringt zij op trefzekere wijze in haar vraagstelling naar globalisering verrassenderwijs door tot in de essentie van iedere roman.

In het hoofdstuk over kosmopolitisme toont zij met behulp van begrippen als ‘tijd-ruimte compressie’ en ‘culturele dispositie’ aan welke rol banaal kosmopolitisme en esthetisch kosmopolitisme spelen in de geanalyseerde romans, te weten Grunbergs *De asielzoeker* en Tirza, Gipharts *Phileine zegt sorry* en Zwagermans *Zes sterren*. Zij analyseert representaties van provincialisme, en laat aan de houding t.o.v. het vreemde en de ander overtuigend zien dat in deze romans geen ‘global neighbourhood’ gestalte krijgt.

Ook de verschillende representaties van het consumentisme analyseert zij met behulp van theoretische literatuur, in dit geval de behoefte-pyramide van Maslow, met consumententyperingen van Gabriel en Lang en Zygmunt Baumanns studie daarvan in *Globalization*. (1998) Op basis daarvan karakteriseert zij nauwgezet het type consumentisme

in de romans *Gimmick!* van Joost Zwagerman, trilogie *Toast* van Paul Mennes, *Bingo!* van Clark Accord, *Het derde huwelijk* van Tom Lanoye en *De generaal met de zes vingers* van Yasmine Allas en beschrijft de verschillen tussen het westerse en niet-westerse discours.

De sociale globalisering met aspecten als sociale polarisatie, migratie, en mobiliteit onderzoekt ze met grote analytische vaardigheid en vindingrijkheid in *De heilige Antonio* van Arnon Grunberg, *De generaal met de zes vingers* van Yasmine Allas, *Het Schnitzelparadijs* van Khalid Boudou, *Vrouwland* van Rachida Lamrabet, *Problemski Hotel* van Dimitri Verhulst en *Het derde huwelijk* van Tom Lanoye. Met behulp van de terminologie van Bauman karakteriseert ze de personages als toeristen of globalen versus zwervers of lokalen, en stelt vast dat tussen deze groepen onbegrip heerst al is het maar omdat de globalen in de tijd leven en de lokalen in de ruimte. Een opvallende uitkomst is o.a. dat in dit onderdeel de allochtone vertellers in de romans in de meerderheid zijn, ook in de romans van autochtone schrijvers op Lanoye na.

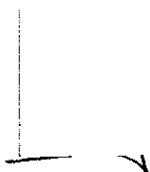
De lezer van dit proefschrift zal op geen enkel moment merken, dat hier niet een onderzoeker aan het woord is die de Nederlandse cultuur en literatuur vanaf jongs af aan met de paplepel heeft ingegoten gekregen. Romans van het kaliber die zij uitgekozen heeft doen een groot beroep op de kennis van het Nederlandse literaire leven, en met verbluffende trefzekerheid heeft de auteur haar weg gevonden in de huidige en historische Nederlandse cultuur.

Deze dissertatie is het eerste omvattend onderzoek naar globalisering in de Nederlandse roman. Op zeer zelfstandige en overtuigende wijze heeft de promovenda het onderwerp theoretisch in kaart gebracht, heeft zij zelf op vernieuwende wijze het instrumentarium ontworpen voor de literatuursociologische benadering, en zich daarbij doen kennen als een

uiterst trefzeker, vindingrijk en nauwgezet analysator. Het moge duidelijk zijn dat Lucie Sedláčková een in hoge mate begaafd onderzoeker is.

Ik draag van harte deze dissertatie voor tot de verdediging tijdens de plechtige gedachtewisseling van de promotie en beveel aan Lucie Sedláčková te belonen met de doctorstitel.

Dr. Ellen J. Krol

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'E. Krol', with a horizontal line extending to the left and a small flourish at the end.